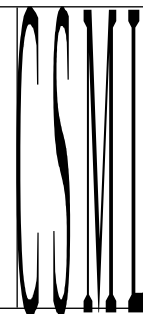

**CONSILIUL SUPERIOR
de
MEDICINĂ LEGALĂ**

Adresa: Institutul Național de Medicină Legală „Mina Minovici”
București, șos.Vitan-Bârzești nr.9, sector 4, 042122;
Tel: (021) 3325008, Fax (021) 3346260

**NORME METODOLOGICE REFERITOARE LA ÎNTOCMIREA ACTELOR
MEDICO-LEGALE PSIHIATRICE**

Având în vedere prevederile

- Ordonanței Guvernului nr. 1/2000 *privind organizarea activității și funcționarea institutelor de medicină legală*, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- Normelor procedurale privind efectuarea expertizelor, a constatărilor și a altor lucrări medico-legale, actualizate, publicat în MO partea I, nr. 370/2.V.2023, aprobat prin ordin al Ministerului Sănătății nr. 1434 din 24 aprilie 2023 și Ordin al Ministerului Justiției nr. 687/c din 27 aprilie 2023
- Legii nr. 140 din 17 mai 2022 privind unele măsuri de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale și modificarea și completarea unor acte normative
- Ordinului Nr. 3423/2128/2022 din 11 noiembrie 2022 privind aprobarea metodologiei și a raportului de evaluare medicală și psihologică a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale în contextul dispunerii, prelungirii, înlocuirii sau ridicării măsurii de ocrotire
- Legii 286 din 2009 (Codul Penal), cu modificările și completările ulterioare
- Legii 287 din 2009 (Codul Civil), cu modificările și completările ulterioare
- Legii 135 din 2010 (Codul de Procedură Penală), cu modificările și completările ulterioare
- Legii 134 din 2010 (Codul de Procedură Civilă), cu modificările și completările ulterioare

Consiliul superior de medicină legală adoptă următoarele norme metodologice referitoare la întocmirea actelor medicale psihiatrice

1. Actele medico-legale psihiatrice sunt certificatul medico-legal psihiatric (prescurtat mai departe CMLP), raportul de expertiză medico-legală psihiatrică (REMLP), raportul de nouă expertiză medico-legală psihiatrică (RNEMLP), precum și suplimente la REMLP sau RNEMLP.
2. Actele medico-legale psihiatrice se efectuează în comisie, formată dintr-un medic legist primar (care este președintele comisiei) și doi medici psihiatri, dintre care cel puțin unul este medic primar psihiatru.

3. Atunci când persoana evaluată este minoră, unul dintre medicii psihiatri poate fi medic de psihiatrie pediatrică, iar în cazul în care se solicită RNEMLP, este obligatoriu să fie medic de psihiatrie pediatrică.
4. La solicitarea expresă a comisiei medico-legale psihiatrice, la lucrările sale pot participa și alți specialiști (medici legiști, medici psihiatri, medici de alte specialități, psihologi).
5. În cazul în care una sau ambele părți au experți parte, participarea acestora este permisă în cadrul lucrărilor comisiei doar dacă aceștia se regăsesc pe lista oficială a experților care pot fi recomandați la solicitarea părților, publicată de Consiliul superior de medicină legală.
6. Persoanele minore se examinează în prezența unuia dintre părinți sau a reprezentantului său legal ori, în lipsa acestora, în prezența unui membru major al familiei, de același sex cu minorul
7. La lucrările comisiei medico-legale psihiatric nu pot participa avocați sau alte persoane, cu excepția reprezentanților legali, în cazul persoanelor fără capacitatea de a consimți
8. Competența teritorială de efectuare a actelor medico-legale psihiatrice este:
 - a. Pentru CMLP și REMLP, în cadrul serviciului județean de medicină legală unde persoana evaluată are domiciliul sau a avut ultimul domiciliu
 - b. Pentru RNEMLP, în cadrul institutului medico-legal unde domiciliază, a avut ultimul domiciliu, sau la care serviciul județean de medicină legală este arondat
 - c. În cazul în care persoana evaluată este internată sau instituționalizată pe raza altui județ decât cea în care își are domiciliul și este necesară deplasarea comisiei la acea locație, competența teritorială se stabilește funcție de adresa unde aceasta este internată sau instituționalizată
 - d. În cazul în care este necesară internarea în cadrul unui spital penitenciar în vederea evaluării (persoane încarcerate, sau în arest preventiv), actul medico-legal va fi efectuat în cadrul Institutului Național de Medicină Legală
 - e. Excepții de la punctele a.) -d.) se pot face doar pe baza unor motivații pertinente, justificate, și doar cu acordul șefului de serviciu medico-legal sau al directorului institutului medico-legal unde se dorește efectuarea actului medico-legal psihiatric.
9. Competența specifică a comisiei medico-legale psihiatrice constă:
 - a. în evaluarea discernământului sau capacității psihice, în spețe civile sau penale, pentru o anumită faptă sau circumstanță
 - b. evaluarea capacității psihice în vederea semnării unor acte civile
 - c. evaluarea capacității psihice la momentul examinării
 - d. aprecieri cu privire la pericolozitatea socială
 - e. aprecieri cu privire la necesitatea instituirii unor măsuri de siguranță cu caracter medical
10. (1) Comisiile medico-legale psihiatrice nu au competența legală de a evalua capacitatea psihică în vederea instituirii unor măsuri de ocrotire socială.
(2) Ca excepție de la alin. (1), în situațiile în care se dorește evaluarea unor rapoarte

medicale psihiatrice în vederea instituirii unor măsuri de ocrotire socială deja întocmite, se poate realiza o expertiză medico-legală constituită din doi medici legiști cu referat de specialitate semnat de un medic psihiatru.

11. În situațiile în care se solicită efectuarea unor expertize medico-legale pentru stabilirea aptitudinilor unei persoane de a conduce autovehicule, la care din analiza documentației medicale puse la dispoziție reies diagnostice psihiatrice, aceasta se va efectua pe baza Art. 27 alin. (2) lit. g) din Norme, într-o comisie de doi medici legiști cu un referat de specialitate semnat de medic psihiatru
12. Având în vedere prevederile Art 649 din Legea 95/2006, precum și lipsa riscurilor medicale semnificative generate de examinarea medico-legală psihiatrică, consimțământul persoanei pentru evaluarea medico-legală este acordat:
 - a. În cazul CMLP – prin completarea cererii de efectuare a actului medico-legal, în cadrul acesteia trebuind să existe o notă prin care persoana ce urmează a fi evaluată menționează că își dă acordul pentru examinare și efectuarea CMLP
 - b. În cazul REMLP/RNEMLP, consimțământul pentru efectuarea actului medico-legal este dat în prezența organului judiciar, iar consimțământul pentru examinarea medico-legală psihiatrică este considerat implicit
 - c. Înainte de examinarea medico-legală psihiatrică, se prezumă că pacientul major și care nu este supus unor măsuri de protecție socială are capacitatea de a consimți
 - d. Oricând persoana evaluată poate refuza examinarea medico-legală, situație în examinarea medico-legală nu se mai poate efectua
 - e. Atunci când efectuarea REMLP/RNEMLP este solicitată în cadrul unei spețe penale iar persoana evaluată refuză examinarea medico-legală psihiatrică, sunt incidente prevederile Art 184 din Codul de Procedură Penală
13. (1) Evaluarea capacității psihice la momentul examinării se realizează prin REMLP, indiferent de numărul de solicitări.
(2) RNEMLP sau suplimente se pot realiza, în situația prevăzută la alin. (1) doar atunci când evaluarea prin REMLP este contestată, nu atunci când se dorește o nouă reevaluare a capacității psihice la momentul examinării
14. Structura generală a unui act medico-legal psihiatric este:
 - a. Capitol introductiv, care conține datele despre membrii comisiei medico-legale (nume, prenume, specialitate, grad), inclusiv pentru experții medico-legali recomandați (dacă există) și ale psihologului, datele de identificare ale pacientului, informații despre dosarul în cadrul căruia se realizează expertiza (dacă este cazul), obiective, date referitoare la fapta sau circumstanța funcție de care se solicită evaluarea capacității psihice sau a discernământului
 - b. Capitol expozitiv, care poate include următoarele subcapitole în ordine:
 - i. Examinarea medico-legală psihiatrică
 - ii. Consult psihologic actual
 - iii. Acte medicale, unde vor fi incluse și consulturile medicale solicitate cu ocazia examinării medico-legale
 - iv. Acte medico-legale
 - v. Date de anchetă (inclusiv declarații de martor, anchetă socială etc)

- vi. Acte emise de psihologi
- c. Capitolul concludiv, care poate fi precedat, în cazul unor expertize mai complexe, de un capitol de discuții

I. CERTIFICAT MEDICO-LEGAL PSIHIATRIC

A. Principii generale.

Certificatul medico-legal psihiatric este actul medico-legal întocmit la cererea persoanelor fizice în vederea încheierii unor acte de dispoziție (contract de vânzare-cumpărare, contract de întreținere, donație, testament, procură etc.).

Certificatul medico-legal psihiatric se eliberează doar pentru acte notariale ce urmează a fi întocmite. Nu se efectuează examinări medico-legale psihiatrice la cererea persoanei vizând acte notariale care au fost deja întocmite.

Examinarea persoanei este efectuată de către o comisie de examinare care este alcătuită dintr-un medic primar legist – președinte al comisiei - și 2 medici psihiatri, dintre care cel puțin unul medic primar, componența acesteia fiind dispusă prin decizie a directorului institutului de medicină legală/medic legist șef serviciu de medicină legală în cazul Serviciilor de Medicină legală.

Examinarea medico-legală psihiatrică are ca scop evaluarea stării psihice la momentul examinării în vederea stabilirii capacității psihice a persoanei de a aprecia critic și predictiv consecințele social juridice ale actului notarial ce dorește să-l întocmească, din perspectiva cognitivă și volitivă. Se vor consemna:

- tipul actului notarial pe care persoana dorește să îl încheie precum și eventualele clauze (conținutul actului și posibile consecințe ale acestuia asupra persoanei și asupra patrimoniului său)
- bunurile ce fac obiectul actului (cunoașterea patrimoniului);
- persoanele în favoarea cărora intenționează să încheie actul;
- motivele pentru care dorește să întocmească actul în favoarea unei/unor anume persoane (stabilirea motivației din perspectivă psihiatrică).

În certificatul medico-legal se vor consemna actele medico-legale psihiatrice efectuate anterior.

Este recomandabil ca pacientul să consemneze olograf pe cererea de efectuare a certificatului medico-legal psihiatric, în fața comisiei de examinare, tipul actului notarial pe care dorește să-l întocmească, inclusiv al clauzelor, cu exprimarea proprie.

În final, concluziile certificatului medico-legal psihiatric trebuie să conțină:

- diagnosticul la momentul examinării;
- dacă prezintă tulburări psihice de natură a afecta capacitatea psihică de apreciere critică a conținutului și consecințelor social-juridice ce decurg din actul de dispoziție pe care dorește să-l întocmească;
- competența psihică specifică a persoanei de a întocmi actul de dispoziție dorit.

B. Etapele întocmirii certificatului medico-legal psihiatric

➤ După depunerea cererii pentru efectuarea CMLP odată cu programarea pentru examinare se înmânează solicitantului o trimitere către medicul de familie, prin care se solicită eliberarea unei adeverințe medicale din care să rezulte dacă persoana în cauză este în evidență cu afecțiuni medicale, precum și un bilet de trimitere către medicul psihiatru din ambulator din care să rezulte dacă persoana este în evidență cu afecțiuni psihiatrice. Examinarea medico-legală poate fi făcută în prezența a cel puțin doi dintre membrii comisiei de examinare. Examinarea persoanei în cadrul comisiei se face numai în baza unui act de identitate.

➤ Efectuarea examenului psihic cu respectarea tuturor drepturilor legale ale persoanei examinate.

➤ Examinare psihologică de către psiholog.

➤ Atunci când comisia de examinare consideră necesar, se pot solicita documente medicale (de exemplu copii ale foilor de observație) și non-medicale (de exemplu anchetă socială), altele decât cele puse la dispoziție inițial, cu eventuala reexaminare a persoanei în comisie odată cu primirea și studierea actelor solicitate.

➤ Atunci când comisia de examinare consideră necesar, se poate recomanda internarea persoanei într-un spital de psihiatrie, în vederea stabilirii unui diagnostic în condiții de observare medicală continuă, cu efectuarea de investigații paraclinice necesare precum și reexaminare în cadrul comisiei, ulterioară externării.

➤ Analiza cazului și stabilirea concluziilor se face de către cei 3 membri ai comisiei, după primirea documentelor medicale solicitate.

➤ Redactarea certificatului de expertiză medico-legală psihiatrică, dactilografierea, corectarea și semnarea acestuia de către toți membrii comisiei.

➤ Semnătura medicului șef de laborator și al directorului/medicului legist șef.

➤ Eliberarea CMLP la 7 zile lucrătoare de la data primirii documentelor medicale solicitate.

C. Examinarea prin deplasarea comisiei de examinare medico-legală la domiciliu/spital/centru de îngrijire

Cadrul legislativ: Norme procedurale privind efectuarea expertizelor, a constatărilor și a altor lucrări medico-legale, actualizate, aprobate prin ordinul Ministerului Sănătății nr. 1434 din 24 aprilie 2023 al Ministerului Justiției nr. 687/C din 27 aprilie 2023 publicat în Monitorul Oficial Partea I, nr.370/2. V. 2023, art. 19-2): *”examinarea la domiciliu sau la reședința persoanei examinate se poate aproba, în mod excepțional, de conducătorul instituției de medicină legală”*.

- Efectuarea examinării la domiciliu/spital/centru de îngrijire se aprobă numai în cazul persoanelor netransportabile, pe baza prezentării unor documente medicale justificative emise de medicul de familie/unități spitalicești;

- Întocmirea CMLP respectă principiile generale expuse mai sus, cu precizarea că, în cererea de examinare, se vor specifica solicitarea pentru examinarea la domiciliu, reședința actuală precum și acordul directorului centrului pentru îngrijiri/șef secție spital pentru examinarea persoanei de către comisie.

- Comisia de examinare se va deplasa la reședința persoanei la data stabilită în prealabil;

- Examinarea persoanei se va efectua de cel puțin 2 membri ai comisiei de examinare, constatările acestora urmând a fi analizate de către toți membri comisiei în vederea elaborării concluziilor;
- Pentru întocmirea CMLP se vor solicita copii ale documentelor medicale întocmite în unitatea sanitară în care persoana este internată precum și orice acte medicale considerate necesare de către medici.

II. EXPERTIZA MEDICO-LEGALĂ PSIHIATRICĂ PRINCIPII GENERALE

Expertiza medico-legala psihiatrica este un mijloc de proba, bazat pe o **lucrare stiintifica**, intocmita prin respectarea standardelor stiintifice, in acord cu normativele interne si internationale de clasificare a bolilor si a metodelor de analiza si evaluare expertala. Orice expertiza medico-legala psihiatrica se efectueaza cu respectarea drepturilor individuale ale persoanei, respectiv dreptul la asistenta medicala, la aparare, la intimitate si la protejarea datelor personale, cu respectarea drepturilor bolnavului psihic si ale detinutilor precum si cu respectarea drepturilor expertilor, prevazute de normele legale interne sau de cele internationale derivate din Conventiile la care Romania este parte.

Persoana expertizată are dreptul să fie informată asupra motivației și obiectivelor expertizei, a necesității colaborării cu comisia, precum și a necesității unor eventuale investigații complementare sau internări în diferite unități sanitare.

Conform drepturilor constituționale precum și a normelor legale în vigoare, fiecare persoană expertizată care nu cunoaște limba română sau ale cărei cunoștințe de limbă română nu corespund exigențelor examinărilor psihiatrice și psihologice sau este deprivată senzorial (surdomutitate) are dreptul de a fi examinat prin intermediul interpretului, situație în care instituțiile care solicită expertiza au obligația de a desemna un interpret agreat de Ministerul Justiției și care are posibilitatea reală de a se prezenta la INML.

Expertiza medico-legală psihiatrică nu răspunde la obiective teoretice.

Deoarece timpul de efectuare al unei expertize medico-legala psihiatrice depinde in mod esential de buna colaborare dintre institutiile judiciare si institutiile medico-legala, organul judiciar solicitant va fi încunoștiintat periodic (lunar sau ori de cate ori este necesar) asupra stadiului lucrării.

Orice disfuncționalitate intervenita in lantul etapelor expertale poate conduce la prelungirea timpilor de lucru si implicit la intarzierea finalizarii expertizei.

La timpii de lucru mentionati se pot adauga si cei ce deriva din intarzierea indeplinirii obligatiilor privind achitarea contravalorii prestatiilor medico-legala in conformitate cu prevederile legale in vigoare.

Orice expertiza medico-legala psihiatrica se efectueaza cu respectarea eticii expertale și a rigurozității științifice.

B. ETAPELE DESFAȘURĂRII EXPERTIZEI MEDICO-LEGALE PSIHIATRICE.

I. EXPERTIZA MEDICO-LEGALĂ PSIHIATRICĂ LA PERSOANE ÎN CAZURILE PENALE.

1. Principii generale.

Expertiza medico-legală psihiatrică trebuie să stabilească discernământul în momentul sau la data săvârșirii faptelor. Acest moment trebuie reconstituit din punct de vedere bio-psiho-patologic. Teoretic, unele circumstanțe biologice, psihologice și patologice (trauma fizică și psihică, afecțiuni psihiatrice, afecțiuni somatice concomitente, etc.) ar putea influența momentul de conștiință și sta la baza **MOTIVAȚIEI actului antisocial** (este complexă), care nu trebuie confundată cu **MOBILUL** (scopul săvârșirii actului) și nici cu **MOTIVUL** (sau motivația exterioară – parte a motivației care a declansat comiterea faptei).

Nu orice bolnav psihic este întotdeauna iresponsabil față de faptele sale, indiferent de gravitatea bolii. Discernământul nu trebuie raportat în mod formal la diagnosticul de boală, ci la stadiul de evoluție, la intensitatea simptomatologiei, la caracterul concret în care subiectul a acționat, analizând mai ales capacitatea psihică de a anticipa critic consecințele ce vor decurge din faptele sale.

Apare astfel, ca o necesitate obiectivă, ca în momentul solicitării expertizei să se pună la dispoziție **date de anchetă cât mai complete și complexe**, în special în ceea ce privește materialul probator, având în vedere că discernământul trebuie stabilit față de momentul săvârșirii unei anumite fapte sau al exercitării unui drept, la un moment anume. Cum marea majoritate a învinuiților sau inculpaților nu recunosc săvârșirea faptei respective, singura modalitate obiectivă de confruntare a relatărilor acestora din cadrul examenului psihic, este soliditatea și complexitatea materialului probator, care este necesar a fi pus la dispoziția expertului. Astfel, apare ca evidentă utilitatea punerii la dispoziția expertului a întregului dosar al cauzei.

În metodologia expertizei medico-legală psihiatrice dosarul judiciar reprezintă principala sursă de documentare, care ar trebui să *se realizeze prealabil examinării pacientului în comisie și investigații specifice.*

a. În cazurile penale cu învinuitul aflat în stare de libertate

1. Obiective la care trebuie și poate să răspundă expertiza medico-legală psihiatrică în aceste cauze:

- a. diagnosticul reconstituit pentru momentul comiterii faptei;
- b. discernământul din momentul comiterii faptei;
- c. diagnosticul psihiatric actual;
- d. evaluarea capacității psihice/discernământului persoanei în vederea participării la urmărirea penală/proces penal
- e. necesitatea aplicării măsurilor de siguranță cu caracter medical conform art. 109/110 CPP.
- f. alte obiective formulate de către organele judiciare, specifice cazului dat;
- g. orice alte aspecte constatate, nesolicitate, dar considerate de expert ca fiind utile cauzei.

2. Etapele desfasurarii expertizei

2.1. Dupa primirea ordonanței de efectuare a expertizei și a materialului probator aferent, se emite o adresa de confirmare a inregistrării lucrării, prin care se va solicita punctual organului judiciar emitent, după caz, punerea la dispoziție a informațiilor suplimentare necesare efectuării expertizei. Totodată se va comunica termenul privind programarea persoanei pentru a fi examinată nemijlocit de către comisia de expertiză. **Expertizele medico-legale in cazurile penale se efectueaza cu prioritate, iar dintre acestea cazurile cu minori au prioritate absoluta.**

2.2. In situatia imposibilitatii de asigurare logistica imediata a intrarii in lucru a expertizei, se va proceda la incunostiintarea organului judiciar asupra necesitatii programarii examinarii cu comunicarea datei acesteia.

2.3. *În cazul în care expertiza priveste persoane minore, dosarul va contine si **ancheta sociala**, precum si datele privind **performanta scolara*** precum și consimțământul scris al persoanei pentru efectuarea expertizei, exprimat în condițiile art 184 (3) CPP.

2.4. Examinarea persoanei in cadrul comisiei se face numai pe baza unui act de identitate. Cand persoana nu poseda niciun act de identitate, aceasta va fi insotita de un politist desemnat, care se legitimeaza, si care confirma nemijlocit comisiei identitatea persoanei ce urmeaza a fi examinata.

2.5. Efectuarea examenului psihic cu respectarea tuturor drepturilor legale ale persoanei examinate.

2.6. Daca in urma informatiilor medicale obtinute in urma examinarii rezulta existenta unor antecedente medicale semnificative in vederea stabilirii capacitatii psihice, se va solicita in scris organului judiciar punerea la dispoziție a informațiilor medicale respective. Documentatia medicala se refera la documente medicale ale persoanei evaluate, emise de unități sanitare din rețeaua proprie a Ministerului Sănătății sau a ministerelor și instituțiilor cu rețea sanitară proprie (copii complete ale foilor de observație clinică generală, copii ale fișelor medicale, referate medicale, documente medicale ce au stat la baza eliberării documentelor de pensionare și a gradului de handicap), precum și documente medicale emise de unități medicale din străinătate traduse și legalizate, alte documente relevante pentru stabilirea diagnosticului sau pentru a putea răspunde la obiectivele dispuse

2.7. Efectuarea examenului psihologic.

2.8. Atunci cand comisia de expertiza considera necesar se poate proceda la internarea persoanei intr-un spital de psihiatrie, in vederea stabilirii unui diagnostic prin investigatii clinice si paraclinice, precum si eventual al unui plan terapeutic, in conditii de supraveghere clinica. Internarea in spital se face prin solicitare scrisa (bilet de trimitere) a institutiei medico-legale, cu nominalizarea spitalului in care urmeaza a fi internata persoana. Asupra dispozitiei de internare va fi incunostiintat in scris si organul judiciar solicitant al expertizei.

2.9 În cazul în care suspectul sau inculpatul refuză în cursul urmăririi penale efectuarea examinării medico-legale de către comisia de examinare medico-legală psihiatrică aceasta va sesiza organul de urmărire penală sau instanța, după caz, cu privire la necesitatea luării măsurii de internare nevoluntară pentru maxim 30 de zile în vederea efectuării expertizei medico-legale psihiatrice,

conform art 184 (5) CPP. În cazul în care persoana este prezentată comisiei cu mandat de aducere emis de procuror sau de judecătorul de drepturi și libertăți și refuză examinarea medico-legală psihiatrică și/sau internarea recomandată de comisie, aceasta va sesiza organul de urmărire penală ori instanța după caz cu privire la necesitatea luării măsurii de internare nevoluntară pentru maxim 30 de zile, în vederea efectuării expertizei medico-legale psihiatrice. Internarea are scop diagnostic și de eventuală stabilire a unei conduite terapeutice dacă este necesară în vederea evaluării de către comisia de expertiză a necesității recomandării de aplicare a unei măsuri de siguranță cu caracter medical. Măsura se dispune pe o perioadă de cel mult 30 de zile, cu posibilitatea prelungirii o singură dată cu o perioadă de încă 30 de zile, în baza solicitării instituției medico-legale efectuată cu cel mult 7 zile înaintea expirării primei perioade de 30 de zile. După externare, spitalul în care a fost internată persoana are obligația de a înainta instituției medico-legale respective copia completa a foii de observație și a investigațiilor efectuate.

2.10 După externarea din spital, atunci când este cazul, se procedează la reexaminarea în comisie în vederea corelării datelor medicale obținute cu cele probatorii, cu ancheta socială în cazul minorilor și cu referatul de evaluare, atunci când există la dosar. Cu această ocazie, dacă este posibil, se și concluzionează în raport cu obiectivele expertizei, numai în situația în care întregul material solicitat a fost pus deja la dispoziția comisiei.

2.11 Analiza cazului și stabilirea concluziilor se face în comisie, numai după primirea întregului material informațional solicitat.

2.12 Redactarea raportului de expertiză.

2.13 Dactilografierea și semnarea raportului de expertiză.

Timpul mediu real și posibil: 30 zile – 90 zile, numai în condițiile punerii la dispoziție cu promptitudine a materialului probator solicitat și în condiții de flux normal de lucru.

Orice disfuncționalitate intervenită în desfășurarea etapelor expertale mai sus enumerate va conduce la prelungirea timpilor de lucru și implicit la întârzierea finalizării expertizei.

b. În cazurile penale cu învinuitul aflat în stare de arest

Persoanele aflate în stare de reținere vor fi examinate în prezența personalului de pază de același sex ;

Obiective la care trebuie să poată răspunde expertiza medico-legală psihiatrică în aceste cauze:

- a. diagnosticul reconstituit pentru momentul comiterii faptei;
- b. discernământul din momentul comiterii faptei;
- c. diagnosticul psihiatric actual;
- d. Evaluarea capacității psihice/discernământ în vederea participării la urmărirea penală/proces penal.
- e. necesitatea aplicării măsurilor de siguranță cu caracter medical;
- f. alte obiective absolut necesare și motivate formulate de către organele judiciare,

specifice cazului dat;

g. orice alte aspecte constatate, nesolicitate, dar considerate de expert ca fiind utile cauzei.

1. Etapele desfasurarii expertizei

1.1. Odata cu emiterea ordonantei de efectuare a expertizei medico-legale psihiatrice se va emite si dispozitia de transfer a arestatului intr-un spital penitenciar desemnat prin dispozitia Administratiei Nationale a Penitenciarelor. Dupa primirea ordonantei de efectuare a expertizei si a dosarului cauzei institutia de medicina legala va emite o adresa de confirmare a inregistrarii lucrarii, prin care va solicita punctual organului judiciar emitent, dupa caz, punerea la dispozitie a informatiilor suplimentare necesare efectuarii expertizei și va comunica data programării pentru examinare medico-legală.

1.2. Examinarea persoanei in cadrul comisiei se face numai dupa stabilirea diagnosticului in conditiile specifice de observatie clinica prin internare si a efectuarii investigatiilor de laborator necesare. Daca in urma examinarii se considera necesara suplimentarea investigatiilor paraclinice, efectuarea acestora va fi asigurata prin intermediul retelei medicale a ANP din subordinea Ministerului Justitiei, fie in unitati medicale proprii, fie in unitati medicale aflate in subordinea Ministerului Sanatatii, in baza protocoalelor legale de colaborare.

Se recomandă ca, în cazul minorilor, din comisia de examinare să facă parte un medic specialist în psihiatrie pediatrică.

1.3. Efectuarea examenului psihologic

1.4. Daca in urma informatiilor medicale obtinute in urma examinarii rezulta existenta unor antecedente medicale semnificative in vederea stabilirii capacitatii psihice, se va solicita in scris organului judiciar punerea la dispozitie a informatiilor medicale respective. Documentatia medicala se refera la documente medicale ale persoanei evaluate, emise de unitati sanitare din rețeaua proprie a Ministerului Sănătății sau a ministerelor și institutiilor cu rețea sanitară proprie, precum și documente medicale emise de unitati medicale din străinătate traduse și legalizate (conf. art. 10 al Normelor procedurale privind efectuarea expertizelor, a constatarilor si a altor lucrari medico-legale actualizat).

1.5. In cazuri speciale, in care comisia de expertiza considera necesar, se poate proceda la prelungirea perioadei de internare si continuarea observatiei clinice, dar nu mai mult de 30 de zile, dupa care persoana va fi reexaminata in cadrul comisiei de expertiza.

1.6. Analiza cazului si stabilirea concluziilor se face in comisie, numai dupa primirea intregului material informational solicitat.

1.7. Redactarea raportului de expertiza.

1.8. Dactilografierea si semnarea raportului de expertiza.

Timpul mediu real si posibil: 30 zile – 45 zile, numai in conditiile punerii la dispozitie cu promptitudine a materialului probator solicitat, si in lipsa oricaror disfunctionalitati in asigurarea logistica a obtinerii rezultatelor medicale necesare.

3. Situatii speciale in cazuri penale:

3.1. In cazurile exceptionale, in care nu se poate stabili un diagnostic si se considera necesara o internare mai mare de 30 de zile, se va proceda la incheierea unei expertize de etapa, prin ale carei concluzii se va recomanda necesitatea aplicarii provizorii a masurilor de siguranta medicala

prevazute de art. 110 cod penal, pe o perioada de 3 – 6 luni, in scopul stabilirii diagnosticului, dupa care se va proceda la reexaminarea persoanei in comisie. Prin expertiza de etapa nu se poate stabili discernamantul din momentul comiterii faptei. Evaluarea capacitatii psihice in acest caz se face ulterior, prin analiza intregului material probator din dosarul cauzei si a documentatiei medicale rezultate din internarea respectiva.

3.2. Cauze penale privind infracțiunile contra persoanei în special în cele comise asupra victimelor minore având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale (art 218 – 223 CP).

1. Obiective la care poate să răspundă expertiza medico-legală psihiatrică:

- a. Stabilirea statusului psihiatric actual al minorului;
- b. dacă minorul a avut capacitate psihică de a consimți în mod valabil în ceea ce privește întreținerea de relații sexuale (dacă a avut capacitate psihică de a înțelege actul sexual precum și consecințele care decurg din acesta);
- c. evaluarea existenței/inexistenței traumei psihice/psihologice și a consecințelor acestora resimțite de către minor, victimă a unui potențial abuz;
- d. stabilirea legăturii de cauzalitate între trauma psihică/psihologică constatată și fapta de abuz;
- e. stabilirea măsurii în care retelele tratamente de orice fel aplicate minorului au pus în primejdie gravă dezvoltarea fizică, intelectuală sau morală a acestuia.

2. Documentația necesară în vederea efectuării expertizei medico-legale psihiatrice ar trebui să conțină următoarele:

- ✓ *dosarul complet al cauzei* care trebuie să conțină:
 - a. date de anchetă;
 - b. declarațiile minorului cu privire la fapta cercetată. Varianta optimă este înregistrarea audio/video a declarației copilului; în cazul în care nu există mijloace logistice, se vor consemna în declarație următoarele: numele și ocupația persoanei care a realizat interviuarea, întrebările adresate și răspunsurile oferite de copil (declarațiile nu trebuie să conțină reformularea afirmațiilor copilului din partea unui adult ci consemnarea cuvintelor și formulărilor copilului);
 - c. declarația persoanei care a raportat fapta cercetată;
 - d. declarația persoanei/persoanelor având calitatea de suspect;
 - e. declarații de martor relevante în raport cu modalitatea de comitere a presupusei fapte;
 - f. date despre performanțele școlare ale copilului, înainte și după presupusa faptă, caracterizări de la școală sau/și alte medii în care copilul își desfășoară activitatea;
 - g. examinări medico-legale efectuate copilului;
 - h. desene sau înscrisuri ale copilului (dacă există);
 - i. documente psihiatrice ale minorului (copii foi de observație, referate medicale, evaluări ale serviciilor de psihiatrie pediatrică);
 - j. orice alt document medical (fișă de la medicul de familie, etc);
 - k. evaluări psihologice ale copilului.
 - l. Ancheta socială, întocmită de către Autoritatea Tutelară din cadrul Primăriilor competente teritorial, care trebuie să cuprindă:

- *Date despre familia de origine*
 - tipul familiei (organizată, reorganizată, destrămată etc.), membrii familiei (inclusiv vârstă, ocupație, școlarizare, antecedente patologice), situația locativă, situația socio – economico – culturală;
 - calitatea relațiilor intrafamiliale precum și ale familiei cu mediile apartenente;
 - antecedente comportamentale și/sau penale ale membrilor familiei; aspecte legate de violență intrafamilială;
 - consum de substanțe psihoactive (alcool, droguri de mare risc, medicamente psihotrope etc.)
- *Date despre minor*
 - locul în frătrie, școlarizare, antecedente medicale, antecedente comportamentale și/sau penale, eventuale venituri din activități proprii;
 - relații și comportament în cadrul familiei și în cadrul grupului apartenent al familiei (rude, vecini, prieteni), în sensul modului în care este perceput/caracterizat de către aceștia;
 - Grupul personal apartenent (grup stradal, grup școlar, grup infractogen, grup cu adulți etc) și locul în cadrul grupului (lider, condus, manipulat etc.) - inclusiv modul în care este perceput de grupul apartenent; absența integrării în cadrul unui grup, benefic sau detrimental trebuie menționată.
 - Modul de petrecere a timpului liber (inclusiv jocuri mecanice, jocuri pe internet etc);
 - Alte aspecte considerate semnificative pentru comportamentul minorului.

m. Documente medicale și medico-legale

Timpul mediu pentru efectuarea expertizei este de cca 6 luni (în funcție de particularitățile cazului).

II. EXPERTIZA MEDICO-LEGALA PSIHIATRICA IN CAUZE CIVILE

1. Expertiza medico-legală în cazuri civile – persoane

Se efectuează la sediul instituției de medicină legală. Deplasarea comisiei la domiciliu este o procedura excepțională și se face numai acolo unde se pot asigura condiții logistice adecvate și numai cu acordul directorului instituției medico-legale. Aceasta procedura se aplică numai acolo unde domiciliul persoanei ce urmează a fi expertizată, sau locul de spitalizare/instituționalizare se află în competența teritorială a instituției medico-legale respective.

În acest tip de expertize medico-legale se evaluează :

✓ Prezența capacității psihice de exercițiu la momentul exercitării unui drept civil, în sensul constatării dacă persoana respectivă a acționat cu liberă voință, dând dovadă că a fost în cunoștință de cauză în ceea ce privește reglementările legale vizând actele civile pe care le-a încheiat și implicit că a putut înțelege critic, predictiv, consecințele social juridice care ar fi putut să decurgă din încheierea actului respectiv. Analiza funcției volitive și a cognitivității se

face cu scopul de a stabili dată persoana a acționat cu liberă voință și în interes propriu, sau a fost capabilă să decidă cu liberă voință asupra propriilor interese.

✓ Competența psihică de a crește și îngriji minorul în cazurile de încredințare minori. Psihiatria medico-legală operează cu noțiunea de competență psihică de a crește și îngriji minori. Sintagma „abilități parentale” aparține psihologiei și definește metode, procedee, strategii educative pe care le folosește părintele în educarea copilului, în funcție de cunoștințele, valorile și aptitudinile sale. În cazul unui părinte competent psihic de a crește și educa minori, prezența „abilităților parentale” este implicită.

Etapele desfășurării expertizei

a. După primirea ordonanței de efectuare a expertizei și a materialului probator aferent, se emite o adresa de confirmare a înregistrării lucrării, prin care se va solicita punctual organului judiciar emitent, după caz, punerea la dispoziție a informațiilor suplimentare necesare efectuării expertizei. Totodată se va comunica termenul privind programarea persoanei pentru a fi examinată nemijlocit de către comisia de expertiză. **În cazul acestui tip de expertiză medico-legală psihiatrică dosarul cauzei reprezintă principala sursă de documentare, care trebuie să se realizeze prealabil examinării cazului și investigării specifice.**

b. Studiul preliminar al dosarului cauzei pentru analiza motivației.

c. Examinarea persoanei în cadrul comisiei de expertiză și efectuarea examenului psihic.

d. Efectuarea examenului psihologic.

e. Atunci când comisia de expertiză consideră necesar, se poate recomanda internarea persoanei într-un spital de psihiatrie, în vederea stabilirii diagnosticului prin investigații clinice și paraclinice de specialitate. Internarea în spital se face prin solicitare scrisă (bilet de trimitere) a instituției medico-legale, cu nominalizarea spitalului în care urmează a fi internată persoana. Totodată se învederează atât persoana cât și apartinătorii sau reprezentantul legal al acesteia ca dacă în termen de 3 (trei) luni nu se supun acestei dispoziții, expertiza nu va putea fi efectuată. Asupra recomandării de internare va fi încunoștințat în scris și organul judiciar care a dispus expertize.

f. După externare, spitalul în care a fost internată persoana are obligația de a înainta instituției medico-legale respective copia completă a foii de observație și a investigațiilor efectuate.

g. Dacă în urma informațiilor medicale obținute în urma examinării rezultă existența unor antecedente medicale semnificative în vederea stabilirii capacității psihice, se va solicita în scris organului judiciar punerea la dispoziție a informațiilor medicale respective. Documentația medicală se referă la documente medicale ale persoanei evaluate, emise de unități sanitare din rețeaua proprie a Ministerului Sănătății sau a ministerelor și instituțiilor cu rețea sanitară proprie (copii complete ale foilor de observație clinică generală, copii ale fișelor medicale, referate medicale, documente medicale ce au stat la baza eliberării documentelor de pensionare și a încadrării în gradul de handicap), precum și documente medicale emise de unități medicale din străinătate traduse și legalizate, alte documente relevante pentru stabilirea diagnosticului sau pentru a putea răspunde la obiectivele dispuse.

h. Având în vedere dreptul ambelor părți de a avea acces la toate probele din dosar în egală măsură, orice document medical sau nonmedical preexistent examinării se solicita numai prin intermediul instanței de judecată, nefiind admisă depunerea de documente direct

de catre parti.

i. Dupa externarea din spital, se procedeaza de regula la reexaminarea in comisie in vederea corelarii datelor medicale obtinute cu cele probatorii si cu ancheta sociala. Cu aceasta ocazie, daca este posibil, se si concluzioneaza in raport cu obiectivele expertizei, numai in situatia cand intregul material solicitat a fost pus deja la dispozitia comisiei.

j. Ancheta sociala este obligatorie ;

k. Analiza finala a cazului si stabilirea concluziilor se face in comisie, numai dupa primirea intregului material informational solicitat.

l. Redactarea raportului de expertiza.

m. Dactilografierea si semnarea raportului de expertiza.

Timpul mediu real si posibil: 45 zile – 90 zile, numai in conditiile punerii la dispozitie cu promptitudine a materialului probator solicitat si in conditii de flux normal de lucru.

Timpul de efectuare al unei expertize medico-legale psihiatrice depinde in mod esential de buna colaborare dintre institutiile judiciare si institutiile medico-legale. Organul judiciar solicitant va fi incunostintat periodic (lunar sau ori de cate ori este necesar) asupra stadiului lucrarii.

Orice disfunctionalitate intervenita in lantul etapelor expertale mai sus enumerate va conduce la prelungirea timpilor de lucru si implicit la intarzierea finalizarii expertizei.

2. Particularitățile expertizei medico-legale psihiatrice a minorilor în cazurile civile în contextul unui divorț conflictual (divorț cu copii, stabilire domiciliu minori, etc)

Examinarea minorilor/minorului se va efectua doar după obținerea consimțământului ambilor părinți , exprimat în scris în fața membrilor comisiei ;

Documentele necesare efectuării expertizei :

- Dosarul complet al cauzei ;
- Adeverință medicală eliberată de medicul de familie al copilului, care să cuprindă data luării în evidență, diagnosticele cu care copilul se află în evidență ; precum și eventuale mențiuni speciale referitoare la comportamentul copilului și al părinților în raport cu respectarea unor eventuale recomandări medicale

Obiectivele la care poate răspunde expertiza medico-legală psihiatrică :

- a. Identificarea unei eventuale psihopatologii ;
- b. Constatarea unor urmări în plan psihic a eventualelor situații de abuz ;
- c. Legătura de cauzalitate între urmările în plan psihic ale eventualelor situații de abuz.

Precizăm următoarele :

➤ Instituțiile de medicină legală efectuează expertize medico-legale psihiatrice, implicând evaluări psihiatrice și, în mod complementar evaluare psihologică. Instituția de medicină legală nu efectuează expertize psihologice.

➤ Expertiza medico-legală psihiatrică nu poate stabili motivația deciziilor minorului decât în situația în care motivația este una patologică (în cazul asocierii cu o

posibilă psihopatologie).

➤ prin expertiza medico-legală psihiatrică nu se poate stabili cauza deteriorării relațiilor cu unul dintre părinți; legăturile de cauzalitate asupra cărora s-ar putea opinia în cadrul unei expertize medico-legale psihiatrice ar fi cele privind posibile urmări în plan psihic ale unor eventuale situații de abuz.

➤ Comisia de expertiză medico-legală psihiatrică nu este abilitată pentru a recomanda un anumit program de legături personale dintre minor și părinți

➤ Sindromul alienării parentale nu reprezintă un diagnostic psihiatric, nefiind inclus ca atare în manualele de referință pentru diagnosticarea problemelor de sănătate mintală. Acest lucru nu echivalează cu inexistența fenomenului de alienare parentală, acesta fiind un construct psihologic care definește o tulburare a relației părinte-copil.

3. Expertiza medico-legală psihiatrică în cauze civile cu defunct (pe acte)

Expertiza medico-legală psihiatrică în aceste cazuri nu constituie numai o activitate de cercetare și investigare, ci și **de reconstituire a unui tablou psihopatologic** a unei persoane ce nu mai poate fi examinată, activitate de mare complexitate și răspundere, pentru că ea nu se poate baza numai pe presupunerea unor posibilități de reacție comportamentală, ci trebuie să o obiectiveze și documenteze științific.

Etapile desfășurării expertizei medico-legale psihiatrice:

a. După primirea ordonanței de efectuare a expertizei și a materialului probator aferent, se emite o adresă de confirmare a înregistrării lucrării, prin care se va solicita punctual organului judiciar emitent, după caz, punerea la dispoziție a informațiilor suplimentare necesare efectuării expertizei. In cazul acestui tip de expertiza medico-legală psihiatrică dosarul cauzei reprezintă principala sursă de documentare.

Totodată se va preciza dacă dosarul poate fi luat în lucru imediat, sau, dacă este excedată capacitatea laboratorului, se va estima termenul la care dosarul poate fi luat în lucru, și se va preciza și timpul estimativ de finalizare al lucrării.

b. Studiul preliminar al dosarului cauzei de către medicul psihiatru ce va întocmi raportul de expertiză.

c. Prezentarea cazului în cadrul comisiei.

d. Dacă în urma informațiilor medicale obținute în urma unei prime analize a cazului rezulta existența unor antecedente medicale semnificative în vederea stabilirii capacității psihice, se va solicita în scris organului judiciar punerea la dispoziție a informațiilor medicale respective. Documentația medicală se referă la documente medicale ale persoanei evaluate, emise de unități sanitare din rețeaua proprie a Ministerului Sănătății sau a ministerelor și instituțiilor cu rețea sanitară proprie (copii complete ale foilor de observație clinică generală, copii ale fișelor medicale, referate medicale, documente medicale ce au stat la baza eliberării documentelor de pensionare), precum și documente medicale emise de unități medicale din străinătate traduse și legalizate, alte documente relevante pentru stabilirea diagnosticului sau pentru a putea răspunde la obiectivele dispuse.

e. Dacă se considera necesară punerea la dispoziție a altor date, acestea se solicită în scris organului judiciar.

f. Se va solicita ancheta socială la domiciliul defunctului, aceasta fiind forma de

obținere a unor date neutre necesare reconstituirii statusului psihic și anume:

- pregătire școlară/academică a persoanei, activitatea profesională, situația maritală, ascendenți/descendenți, mediul socio-economic-cultural ;

- descrieri ale comportamentului habitual al persoanei în familie (la domiciliu), la nivelul altor grupe de apartenență (prieteni, vecini, grup religios, etc), cu evidențierea eventualelor modificări comportamentale (moment de apariție și evoluție în timp) ;

- modul în care persoana era percepută (caracterizată) de către membrii grupurilor de apartenență (familie, prieteni, vecini), cu menționarea de aspecte apreciate de către aceștia ca fiind semnificative (caracteristice) pentru comportamentul acesteia (în cazul în care există) ;

- descrieri ale relațiilor acesteia cu membrii grupurilor apartenente (inclusiv reclamanții și pârâții) ;

- modul în care reclamații și pârâții erau caracterizați de către persoană în timpul vieții acesteia.

g. Având în vedere dreptul ambelor parti de a avea acces la toate probele din dosar in egala masura, orice document medical sau nonmedical necesar se solicita numai prin intermediul organului judiciar solicitant al expertizei, nefiind admisa depunerea de documente direct de catre parti.

h. Dosarul poate fi analizat individual de catre membrii comisiei de expertiza medico-legală.

i. Analiza finala a cazului si stabilirea concluziilor se face in comisie, numai dupa primirea intregului material informational solicitat.

j. Redactarea raportului de expertiza.

k. Dactilografierea si semnarea raportului de expertiza.

Timpul necesar efectuării unui raport de expertiză medico-legală psihiatrică este de 45 zile – 90 zile, numai în condițiile punerii la dispoziție cu promptitudine a materialului probator solicitat și în condiții de flux normal de lucru.

Timpul de efectuare al unei expertize medico-legale psihiatrice depinde in mod esențial de buna colaborare dintre instituțiile judiciare și instituțiile medico-legale. Organul judiciar solicitant va fi încunoștințat periodic (lunar sau ori de cate ori este necesar) asupra stadiului lucrării.

Orice disfuncționalitate intervenită în etapele expertale mai sus enumerate va conduce la prelungirea timpilor de lucru și implicit la întârzierea finalizării expertizei.

III. RAPORTUL DE NOUĂ EXPERTIZĂ MEDICO-LEGALĂ PSIHIATRICĂ

A. Cadrul legislativ:

RNEMLP reprezintă cea mai complexă expertiză medico-legală psihiatrică. Examinarea psihiatrică precum și examinarea psihologică sunt de o complexitate crescută, deoarece necesitățile de documentare sunt mai ample, implicând atât analiza datelor non medicale și a celor medicale existente la dosarul cauzei precum și a celor medico-legale psihiatrice cuprinse

în actele medico-legale psihiatrice efectuate anterior (rapoarte de expertiză medico-legală psihiatrică, certificate medico-legale psihiatrice, avize ale comisiilor de avizare sau ale comisiei superioare de medicină legală).

Noua expertiză medico-legală psihiatrică se efectuează la sediul institutelor de medicină legală, conform competenței teritoriale.

În cadrul INML București se efectuează și noi expertize medico-legale psihiatrice după noile expertize și avizările întocmite de celelalte institute medico-legale din țară.

Raportul de nouă expertiză este efectuat de către o comisie formată dintr-un medic legist primar (șeful comisiei) și 2 medici primari psihiatri, comisiile fiind desemnate prin decizie de către directorul institutului de medicină legală.

B. Etapele desfășurării noii expertize medico-legale psihiatrice

Metodologia de efectuare a noii expertize medico-legale psihiatrice respectă etapele desfășurării rapoartelor de expertiză medico-legală psihiatrică în cazurile civile și penale cu următoarele particularități:

- Evaluarea medico-legală psihiatrică a persoanei de către comisie se poate realiza prin examinări seriate (două sau oricâte sunt necesare în vederea edificării comisiei);

- Atunci când consideră necesar și în funcție de obiectivele stabilite, comisia poate recomanda internarea într-un spital de psihiatrie în vederea stabilirii unui diagnostic prin investigații clinice și paraclinice precum și eventual al unui plan terapeutic în condiții de supraveghere medicală, precum și reexaminarea după externare.

- În cuprinsul raportului de nouă expertiză medico-legală se vor consemna toate actele medico-legale întocmite anterior în aceeași speță;

- Comisia are obligația de a răspunde argumentat tuturor obiectivelor formulate precum și obiecțiilor părților.

După semnarea raportului de nouă expertiză acesta va fi înaintat pentru avizare Comisiei de Avizare și Control din cadrul instituțiilor de medicină legală.

Timul necesar pentru efectuarea raportului de nouă expertiză medico-legală psihiatrică este de 60 – 90 zile numai în condițiile punerii la dispoziție a materialului probator solicitat.

Timul de efectuare al unei noi expertize medico-legale psihiatrice depinde în mod esențial de buna colaborare dintre instituțiile judiciare și instituțiile medico-legale. Organul judiciar solicitant va fi încunostiințat periodic (lunar sau ori de câte ori este necesar) asupra stadiului lucrării.

IV. VALOAREA ȘI LIMITELE PROBATORII ALE EXPERTIZEI MEDICO-LEGALE PSIHIATRICE

Expertiza medico-legală psihiatrică nu are valoare probatorie prestabilită. Valoarea probatorie a unei expertize medico-legale psihiatrice nu poate fi stabilită decât de către organul judiciar care instrumentează cazul respectiv, singurul în măsura să alcătuiască corelația probelor și să conducă, în mod informat, la convingerea magistratului asupra

stabilirii formei și gradului de vinovație și implicit a responsabilității față de faptă, precum și la necesitatea dispunerii aplicării măsurilor de siguranță medicală prevăzute de codul penal recomandate prin expertiză, în raport cu gradul de pericolozitate socială al individului și a riscului de reiterare a unor fapte antisociale evaluate prin expertiză.

Expertiza medico-legală nu are competența de a stabili responsabilitatea nici civilă și nici penală. Ea poate și trebuie să furnizeze însă, elementele necesare justiției pentru ca aceasta să poată stabili forma de vinovație și responsabilitatea. Pornind de la premisa existenței prezumate atât a responsabilității civile cât și a celei penale, atunci atât iresponsabilitatea penală cât și incapacitatea (incompetența) psihică trebuie demonstrate. Ca atare, expertizei medico-legale îi revine rolul de a demonstra științific elementele ce pot conduce la stabilirea iresponsabilității sau a incapacității (incompetenței) psihice.

Fiind o lucrare științifică, în primul rând guvernată de principiile eticii și deontologiei expertale, expertiza medico-legală psihiatrică este supusă limitelor oferite de rigurozitatea științifică. Rezultă astfel următoarele situații posibile:

a – formularea unor concluzii argumentate științific (prezența, scăderea sau absența discernământului, prezența sau absența competenței psihice, etc);

b – imposibilitatea formulării unor concluzii clare prin lipsa elementelor criteriologice medico-legale psihiatrice de reconstituire a statusului bio-psiho-patologic din momentul comiterii faptei, sau al exercitării unui drept civil.

Din punct de vedere teoretic expertii trebuie să analizeze atât tulburările psihice mai mult sau mai puțin evidente cât și acel status psihic care a permis să se acționeze asupra persoanei în vederea vicierei discernământului sau consimțământului; aspectul este deosebit de important deoarece în majoritatea cazurilor vicierea consimțământului, manipularea sau inducerea în eroare nu pot fi probate juridic. În situația aceasta comisia medico-legală psihiatrică analizează dosarul, în întregime, pentru a surprinde orice amănunt, pro- și contra, în analiza și aprecierea logicii motivaționale și sociale care a stat la baza întocmirii unui act de dispoziție, în concordanță cu propriile interese ale persoanei care a întocmit actul cu efecte juridice. De multe ori documentația nonmedicală ne orientează mai bine decât actele medicale. Mai menționăm că prezența unor tulburări psihoorganice nu determină automat absența capacității psihice de a întocmi acte civile, după cum nici sănătatea psihică bună sau optimală nu exclude modificări voliționale la un moment dat și într-o situație dată. Frecvent, pentru patologia vasculară și endocrină, nu se regăsesc în documentația consultată elemente medicale cu valoare criteriologică medico-legală psihiatrică care să permită aprecierea competenței psihice a persoanei la un moment anterior decesului, moment în care s-a întocmit un act civil.

Caracteristica principală a activității de expertiză medico – legală psihiatrică este de reconstituire, prin metode specifice, a unui status psihic anterior examinării persoanei și a documentelor.